МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Випуск 3 (50), 2025

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Ризики продовольчої безпеки в умовах невизначеності: аналітика, управління, прогнозування, фінансово-маркетингові інструменти мінімізації”

м. Київ, МАУП, 23 грудня 2025 р.

Київ
2025

М. О. Левченко
Фінансово-маркетингові механізми мінімізації ризиків продовольчої безпеки: економічний аспект в умовах нестабільності *33*

Ю. А. Малашенко
Фінансовий менеджмент у формуванні резильєнтних продовольчих систем *35*

Д. А. Табаченко
Системи фінансового управління та маркетингові підходи для зниження невизначеності у ланцюгах постачання продовольства *37*

О. О. Тарасенко
Бюджетно-податкові та кредитні інструменти забезпечення продовольчої безпеки в умовах економічної турбулентності *39*

В. А. Тараценко
Податкова безпека агровиробника в умовах невизначеності: податкове планування, ризик перевірок, ПДВ-розриви, комплаєнс *42*

В. А. Тараценко, І. І. Студзінська, П. В. Ярошовець
Інституційні механізми забезпечення продовольчої безпеки: роль державної підтримки, страхування, резервів і кооперації/кластерів у картоплярстві *44*

О. І. Гарасим'юк
Роль системи цивільного захисту у зміцненні продовольчої безпеки України *47*

Ю. А. Перегуда
Роль резильєнтної SMART-економіки у забезпеченні економічної та продовольчої безпеки держави *49*

С. І. Петричук
Біоекономіка як інструмент забезпечення продовольчої безпеки в умовах сучасних викликів *52*

І. В. Сервецький
Продовольча проблема в аспекті національної безпеки України *55*

О. О. Тимошенко
Механізми забезпечення економічної та продовольчої безпеки України в умовах війни *58*

Л. П. Тимощик
Теоретико-методологічні засади управління державною власністю як чинник мінімізації ризиків продовольчої безпеки в умовах цифровізації економіки *61*

Р. О. Удінцев
Євроінтеграційні процеси як чинник фінансово-маркетингових механізмів мінімізації ризиків продовольчої безпеки: економічний аспект *63*

Підвищення продовольчої безпеки є не лише питанням економічного розвитку, але й фундаментальною умовою існування держави, її обороноздатності та стабільності у післявоєнний період.

Джерела

1. Національна безпека України: навч. посіб. / за ред. В. П. Горбуліна. К.: НІСД, 2020. 512 с.
2. Продовольча безпека в умовах воєнних дій: аналітична доповідь. К.: Центр досліджень продовольчих систем, 2023. 48 с.
3. Стратегія забезпечення продовольчої безпеки України на період до 2030 року. К.: Кабінет Міністрів України, 2022. 42 с.
4. Аграрний сектор України: виклики та перспективи розвитку. К.: Мінагрополітики України, 2021. 96 с.

О. О. ТИМОШЕНКО

канд. екон. наук, доцент кафедри інформаційної та фінансової безпеки Інституту безпеки ПрАТ "ВНЗ "МАУП", м. Київ
https://orcid.org/0009-0001-8227-8772

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Механізми забезпечення економічної та продовольчої безпеки України в умовах війни доцільно розглядати через призму стійкості національної економіки до воєнних шоків, здатності держави підтримувати базові виробничі й логістичні ланцюги та гарантувати мінімально необхідний рівень споживання продовольства для населення. Умови повномасштабної агресії зумовили різке зростання ролі держави у регулюванні фінансових потоків, перерозподілі ресурсів, підтримці критичної інфраструктури та аграрного сектору як ключового драйвера і економічної, і продовольчої безпеки [1]. Економічна безпека виступає рамковою категорією, в межах якої формуються механізми бюджетної, валютно-фінансової, інвестиційної, енергетичної політики, тоді як продовольча безпека є її функціональним сегментом, що відображає спроможність забезпечити населення доступними й безпечними продуктами харчування в умовах тривалих криз та воєнних дій.

Важливою передумовою зміцнення економічної та продовольчої безпеки є посилення ролі стратегічного планування і ризик-орієнтованого управління у публічній політиці. Інструменти середньо- та довгострокового бюджетного планування, програмно-цільового методу, державних цільових програм

підтримки аграрного сектору та сільських територій повинні узгоджуватися з оцінкою воєнних і геоекономічних ризиків, включно з можливістю блокування експортної логістики, руйнування складських потужностей, мінування сільськогосподарських земель [2]. У цій площині особливого значення набуває формування стратегічних резервів продовольства, розвиток інструментів державного та приватного страхування ризиків агровиробництва, розбудова альтернативних логістичних коридорів для експорту та внутрішнього постачання, а також використання механізмів державно-приватного партнерства для відновлення переробних підприємств та транспортної інфраструктури.

Механізми забезпечення продовольчої безпеки в умовах війни охоплюють широкий спектр адміністративних, економічних і організаційних інструментів, спрямованих на підтримку виробників, стабілізацію цін та цільову допомогу найбільш уразливим групам населення. Важливим завданням держави стає адресне субсидіювання критичних видів сільськогосподарського виробництва, компенсація частини відсоткових ставок за кредитами, впровадження податкових стимулів для малих і середніх фермерських господарств, а також підтримка кооперативних форм організації виробництва та збуту [3]. Паралельно реалізуються механізми соціального захисту, орієнтовані на внутрішньо переміщених осіб, домогосподарства у прифронтових регіонах і міста з високим рівнем інфляційного навантаження, що передбачає розширення програм продовольчої допомоги, ваучери або цільові грошові виплати. Усе це доповнюється цифровізацією управління продовольчими ресурсами, створенням електронних реєстрів виробників, складів, логістичних потужностей, що підвищує прозорість розподілу та дозволяє оперативно реагувати на локальні дефіцити.

Тісний взаємозв'язок між економічною та продовольчою безпекою проявляється в тому, що аграрний сектор одночасно є джерелом валютних надходжень і фундаментом соціальної стабільності, а отже будь-які збої в його функціонуванні безпосередньо проєктуються на макрофінансову рівновагу та рівень довіри до держави [4]. У відповідь на воєнні виклики формується інтегрована система механізмів, що поєднує фіскальну та монетарну політику, програми міжнародної фінансової підтримки, регуляторні рішення у сфері торгівлі, інвестицій, земельних відносин, а також інституційні реформи, спрямовані на зміцнення спроможності органів публічного управління. Застосування підходів сценарного аналізу, постійний моніторинг показників економічної та продовольчої безпеки, розбудова систем раннього попередження щодо локальних і регіональних криз дозволяють мінімізувати негативний вплив воєнних дій і створюють підґрунтя для повоєнного відновлення на засадах стійкості, інклюзивності та орієнтації на довгострокові національні інтереси.

Узагальнюючи викладене, механізми забезпечення економічної та продовольчої безпеки України в умовах війни доцільно трактувати як цілісну багаторівневу систему, що поєднує антикризові інструменти короткострокової стабілізації з довгостроковими завданнями структурної модернізації

економіки й аграрного сектору. Повномасштабна війна спричинила суттєві втрати сільськогосподарських угідь, руйнування інфраструктури, мінування значних площ, що прямо обмежує виробничий потенціал та підриває продовольчу безпеку й джерела валютних надходжень країни. Водночас аналітичні оцінки FAO, Світового банку та інших міжнародних інституцій демонструють, що підтримка аграрних виробників, захист сільських засобів до існування та розбудова альтернативних логістичних маршрутів здатні істотно пом'якшити шок від воєнних дій і запобігти масштабній продовольчій кризі як на національному, так і на глобальному рівні.

У стратегічному вимірі економічна та продовольча безпека України дедалі більше залежать від здатності держави поєднати внутрішні реформи з ефективною інтеграцією у світові агропродовольчі ринки, зберігаючи роль одного з ключових експортерів зернових та олійних культур і водночас гарантувати достатній рівень забезпечення власного населення. Це передбачає пріоритетність розмінування сільськогосподарських територій, модернізацію логістичної й переробної інфраструктури, розвиток інструментів страхування воєнних ризиків, поглиблення державно-приватного партнерства та залучення міжнародної фінансової й технічної допомоги з фокусом на стійкість і інклюзивність аграрного розвитку. У підсумку саме інтегроване бачення економічної та продовольчої безпеки, підкріплене ризик-орієнтованим стратегічним плануванням і посиленням інституційної спроможності органів публічної влади, має стати ключовою умовою повоєнного відновлення та утвердження України як суб'єкта, здатного одночасно гарантувати внутрішню стабільність і робити внесок у глобальну продовольчу безпеку.

Джерела

1. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни : експертно-аналітична доповідь / за заг. ред. Я. Жаліла. Київ : НІСД, 2024. 71 с. URL: https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/232 (дата звернення: 03.12.2025).
2. *Собкевич О. В., Шевченко А. В.* та ін. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни : аналітична доповідь / за ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2023. 49 с. DOI: https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04 (дата звернення: 03.12.2025).
3. *Артеменко Л., Мариненко Н., Крамар І., Гац Л.* Продовольча безпека України в умовах військової агресії: стан та перспективи. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2023. Вип. 1 (28). С. 115–128. URL: https://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23albstp.pdf (дата звернення: 03.12.2025).
4. *Батигіна О. М., Жушман В. М., Корнієнко В. М.* та ін. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України : монографія. Харків : ФОП Шевченко С. О., 2013. 326 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/3811 (дата звернення: 03.12.2025).